

عنوان

عنوان مقاله باید متناسب با موضوع، هدف و یافته های پژوهش باشد. عنوان باید تا حد امکان جامع و مانع باشد. یعنی موضوع پژوهش را به طور خلاصه ارائه کند، اما شامل کلمات اضافی و غیر لازم نشود و بهتر است از یک سطر بیشتر نباشد.

اسامی نویسندگان (نویسنده)

اسامی نویسندگان زیر مقاله ارائه می گردد. بدین ترتیب که در بالای اسامی افراد شماره یا ستاره گذارده و در زیرنویس، آدرس نویسندگان ذکر می شود. در مورد نویسندگان دانشگاهی بهتر است آدرس دانشگاه ذکر شود.

چکیده

معمولاً چکیده مقالات پژوهشی حدود نیم صفحه تا یک صفحه می باشد. حاشیه صفحه ای که چکیده در آن قرار می گیرد، کمی بیشتر از صفحات دیگر است تا موجب بر آمدی ادراکی این بخش شود. در چکیده، ابتدا موضوع یا هدف پژوهش به طور مختصر در یکی دو سطر توضیح داده می شود. سپس روش پژوهش که شامل نمونه، روش اجرا، زمان و مکان اجرای پژوهش و ابزار جمع آوری داده ها می باشد، مجموعاً در دو تا سطر توضیح داده می شود. همچنین نتایج پژوهش با اشاره و روش های آماری مورد استفاده در سه تا چهار سطر ارائه می گردد. گاه به منظور روشن ساختن نتایج، میانگین گروه های مورد بررسی ارائه می شود. در پایان با توجه به این یافته ها، تحلیل کلی و یا نتیجه نهایی در دو تا سه سطر ارائه می گردد. چکیده باید حاوی اطلاعات کلی در مورد موضوع، هدف، روش، نتایج و تحلیل یافته ها باشد. بدیهی است جذاب بودن چکیده موجب می شود مطالعه کننده علاقه بیشتری به مطالعه مقاله پیدا کند.

در تدوین چکیده نویسنده با ۶ سوال روبه رو است که باید این سوال ها بطور خلاصه و دقیق پاسخ داده شوند:

- ۱- هدف از انجام پژوهش چیست؟
- ۲- پژوهش با استفاده از چه روشی انجام پذیرفته است؟
- ۳- نمونه مورد بررسی (آزمودنی ها) چه کسانی بوده اند؟
- ۴- ابزار جمع آوری داده ها چه بوده است؟
- ۵- از چه روشی مداخله ای استفاده شده است؟
- ۶- یافته های اصلی چه بوده است؟
- ۷- از این یافته ها به چه نتیجه گیری می توان رسید؟

مقدمه

در مقدمه مقاله، موضوع یا مسأله مورد پژوهش، پیشینه پژوهش و هدف از انجام پژوهش با بیان ساده و روشن ارائه می‌گردد. در بیان مسأله ابتدا باید از مطالب کلی مربوط به موضوع پژوهش شروع کرد و بعد از چند سطر به موضوع خاص پژوهش رسید و هدف از انجام پژوهش را مشخص کرد. در مقدمه باید گذری بر مبنای نظری مربوط به موضوع و نتایج پژوهش‌های پیشین مربوط به موضوع پژوهش داشت. در مواقعی که تعداد پژوهش‌های انجام شده زیاد باشد، نتایج مشترک این پژوهش‌ها بیان می‌گردند و اسامی پژوهشگران همراه با سال انتشار مقالات آن‌ها در پرانتز آورده می‌شود تا افرادی که علاقه بیشتری دارند بتوانند با پیدا کردن عنوان و آدرس این مقالات از بخش فهرست به آن مقالات مراجعه کنند بهتر است ترتیب ارائه اسامی پژوهشگران بر اساس سال پژوهش باشد. معمولاً به دنبال ارائه مبنای نظری موضوع تحقیق و نتایج پژوهش‌های پیشین، به نقاط قوت و ضعف آن نیز به طور خلاصه اشاره شود. ارزیابی پژوهش‌های پیشین ذهن خواننده را آماده خواهد ساخت تا در بخش روش تحقیق علت انتخاب روش خاص از طرف پژوهشگر را بهتر دریافت دارد. به دنبال این ارزیابی، سوالات جدید و یا فرضیات جدیدی که پژوهشگر درصدد است در پژوهش خود برای آن‌ها پاسخی پیدا کند، مطرح می‌شود و ارتباط پژوهش با پژوهش‌های مشخص می‌گردد.

در تدوین مقدمه، نویسنده با چهار سوال روبه‌رو می‌شود که باید این سوال‌ها را به طور خلاصه و دقیق پاسخ داد:

- ۱- هدف از انجام پژوهش چه بوده است؟
- ۲- برای فهم بهتر موضوع پژوهش چه اصلاحاتی و چه مفاهیمی باید تعریف شود؟
- ۳- پژوهش‌های پیشین مربوط به موضوع تحقیق کدامند و نقاط ضعف و قوت این پژوهش‌ها چیست و این پژوهش‌ها چگونه به پژوهش حاضر ارتباط پیدا می‌کند؟
- ۴- سوالات یا فرضیاتی که پژوهش حاضر می‌خواهد به آن‌ها پاسخ دهد چیست؟

روش

بعد از مقدمه، روش انجام پژوهش توضیح داده می‌شود. این قسمت شامل توضیحاتی در مورد روش نمونه‌گیری و نمونه مورد تحقیق، ابزار تحقیق، پرسشنامه‌های مورد استفاده، توضیح در مورد مداخلات انجام گرفته و روش انجام تحقیق می‌گردد. در این قسمت ابتدا جامعه آماری، روش نمونه‌گیری و ویژگی‌های عمومی نمونه مورد تحقیق هم چون سن، جنس، تحصیلات و وضعیت اجتماعی - اقتصادی به طور خلاصه توضیح داده می‌شود. به منظور آسان نمودن دسترسی به خلاصه اطلاعات مربوط به نمونه تحقیق، می‌توان شاخص‌های آمار توصیفی مربوط به ویژگی‌های نمونه را در جدولی با عنوان ویژگی‌های فردی و خانوادگی نمونه مورد پژوهش ارائه کرد.

مشخصات ابزار تحقیق) در مورد پرسشنامه ها مؤلف، سال تدوین، تعداد سوالات، نحوه اجرا، نحوه نمره گذاری و نقطه برش) و ویژگی های آماری آن همچون روایی و اعتبار نیز در قسمت روش تحقیق بطور خلاصه توضیح داده می شود. از آن جا که در بعضی از پژوهش های ویژگی های آماری پرسشنامه های مورد استفاده از اهمیت زیادی برخوردارند و حتی موضوع اصلی پژوهش ممکن است ویژگی های آماری نسخه ترجمه شده و یا کوتاه شده یک پرسشنامه باشد، نتایج پژوهش هایی که قبلا در مورد ویژگی های آماری این پرسشنامه انجام شده، می تواند به طور خلاصه و منسجم در جدولی ارائه شود.

در تدوین روش، نویسنده با ۴ سوال روبه رو است که باید این سوال ها به طور خلاصه و دقیق پاسخ دهد:

- ۱- روش انجام پژوهش چه بوده است؟
- ۲- جامعه آماری شامل چه افرادی بوده است و روش نمونه گیری، تعداد و مشخصات نمونه مورد پژوهش چه بوده است؟
- ۳- جمع آوری داده ها با استفاده از چه ابزارهایی انجام پذیرفته است و روایی و اعتبار ابزارهای مورد استفاده چگونه بوده است؟
- ۴- در صورت استفاده از مداخلاتی همچون اجرای روش درمانگری خاص، این روش از کجا اقتباس و شامل چه مراحل و ویژگیهایی بوده است؟

نتایج

معمولا نتایج تحقیق با استفاده از روش های آمار توصیفی (هم چون ارائه میانگین، انحراف معیار) فراوانی و درصد فراوانی) و آمار استنباطی (همچون آزمون تی و آزمون تحلیل واریانس) ارائه می گردد. به منظور ارائه روشن تر نتایج از جداول و نمودارها استفاده می شود.

در بخش نتیجه نویسنده با ۴ سوال روبه رو است که باید به این سوال ها به طور دقیق و خلاصه پاسخ داد:

- ۱- یافته های پژوهش چیست؟
- ۲- چگونه می توان این یافته ها را به شیوه ای دقیق و روشن ارائه کرد؟
- ۳- آیا آنچه در این بخش ارائه شده است به روشنی پاسخگوی سوالات و فرضیات تحقیق است؟
- ۴- آیا یافته مهمی هست که در این بخش ارائه نشده باشد؟

بحث و نتیجه گیری

در این قسمت ابتدا هدف پژوهش و نتایج به دست آمده به طور خلاصه ارائه می شود، سپس یافته های پژوهش با یافته های پژوهش های قبلی مقایسه می گردد. در صورت تناقض یافته های پژوهش با یافته های پژوهش های دیگر، علل احتمالی این تناقض توضیح داده می شود. در پایان، یافته های جدید مورد بحث و بررسی قرار می گیرد و پیشنهادهایی در ارتباط با یافته های پژوهش ارائه می گردد. معمولاً بخش بحث و نتیجه گیری در مقالات پژوهشی حدود یک تا دو صفحه را به خود اختصاص می دهد. در بحث و نتیجه گیری می توان به ابهامات و سوالات حوزه مورد پژوهش پرداخت و از نتایج پژوهش برای پاسخ به این سوالات استفاده کرد. در صورتی که نتایج نتوانند در این مورد پاسخ مناسبی فراهم آورند، نویسنده یا نویسندگان می توانند به نقد پژوهش خود پرداخته و برای پژوهشگران دیگر سوالات و پیشنهادهایی ارائه کنند. در حقیقت نویسنده یا نویسندگان می توانند در بخش بحث با ارائه پیشنهادهایی، پژوهشگران دیگر را در انجام پژوهش و رسیدن به پاسخ و سوالات مطرح در آن حوزه پژوهشی یاری بخشند. این پیشنهادها می تواند حاوی تغییراتی در روش انجام پژوهش همچون نمونه پژوهش (روش نمونه گیری، تعدادی نمونه مورد نظر)، ابزار پژوهش (پرسشنامه و یا ابزار اندازه گیری متغیرها) (روش مداخله) (همچون روش درمان) و روش انجام آزمایشات باشد. ارائه پیشنهادها به پژوهشگران دیگر موجب خواهد شد از انجام اشتباهات مشابه در انجام پژوهش ها جلوگیری شده و محققان بتوانند با صرفه جویی در وقت امکانات پژوهش، سریعتر به نتایج دست یابند.

در تدوین بخش بحث و نتیجه گیری، نویسنده با ۹ سؤال روبه رو است که باید این سؤال ها را به طور دقیق و خلاصه پاسخ داد:

- ۱- هدف از انجام پژوهش چه بوده است؟
- ۲- آیا نتایج به خوبی با اهداف پژوهش ارتباط دارند؟
- ۳- یافته های پژوهش تا چه اندازه معتبر و قابل تعمیم هستند؟
- ۴- آیا یافته ها پژوهش با یافته های پژوهش های قبلی هماهنگی دارد؟ در صورت تناقض یافته ها با نتایج پژوهش های قبلی چه تفسیری برای یافته های جدید می توان داشت؟
- ۵- در بین یافته های پژوهش، چه چیزی جالب و غیر منتظره است و می تواند به دانسته های قبلی چیزی اضافه کرد؟
- ۶- راه های مختلف تفسیر یافته ها چیست؟ آیا می توان نتایج به دست آمده را به گونه ای دیگر تفسیر کرد؟
- ۷- محدودیت های پژوهش حاضر کدامند؟
- ۸- اصلاحاتی که می توان در پژوهش های بعد مؤثر باشند، کدامند و چه پیشنهاد هایی می توان برای پژوهشگرانی که می خواهند پژوهش های مشابهی انجام دهند، ارائه کرد؟
- ۹- چه نتیجه ای نهایی از این یافته ها می توان گرفت؟

تقدیر و تشکر

این بخش معمولاً در آخر مقاله، قبل از منابع و یا در زیرنویس صفحه اول ارائه می شود و در آن از افراد و مؤسسه‌هایی که پژوهشگران (نویسندگان مقاله) را در انجام پژوهش یاری کرده اند تقدیر و تشکر می گردد. اگر مقاله بر گرفته شده از نتایج طرح تحقیقاتی باشد معمولاً در زیرنویس صفحه اول و یا در آخر مقاله (قبل از فهرست منابع) به این موضوع اشاره می شود و از مؤسسه حمایت کننده طرح تقدیر و تشکر می شود.

فهرست منابع

فهرست منابع فارسی و لاتین باید به طور جداگانه ارائه شوند. معمولاً فهرست منابع بر اساس حروف الفبا ارائه می شوند و یا در صورتی که نظرات و یا نتایج پژوهش های دیگران در پایان یک بند مقاله با شماره مشخص شود، فهرست منابع نیز بر اساس شماره ارائه می شود که جهت تفکیک این شماره ها از شماره های مربوط به یادداشت های این مقاله اعداد داخل {} قرار می گیرند. معمولاً نحوه ارائه فهرست منابع در مجلات مشابه است. مشخصات منابع بسته به نوع آن ها به صورت ذیل ارائه می گردد:

نحوه نگارش منبع مقالات

نام و نام خانوادگی، نام و یا حرف اول نام. (سال انتشار). عنوان مقاله، نام مجله، شماره مجله، صفحه شروع و پایان و صفحه مقاله.
role of culture in emotion-antecedent appraisal o Scherer, K. R. (1997 b). The
Social , 73, 902-22 Journal of personality and
o سهرابی، فرامرز. (۱۳۷۸). بررسی اختلال تنیدگی پس ضربه ای (PTSD) در کودکان و نوجوانانی که والدین خود را از دست داده اند. مجله روانشناسی. ۹ صفحات ۸۲-۹۷.

اگر مقاله توسط چند نویسنده تدوین شده باشد، بعد از نام خانوادگی و حرف اول نام و یا نام نویسنده اول، نام خانوادگی اول، نام خانوادگی و یا حرف ابتدای نام نویسنده دوم تا به آخر نوشته می شود. قبل از نام خانوادگی آخرین نویسنده در منابع فارسی حرف « و » و در منابع انگلیسی « & » می آید. بعد از نام و یا حرف اول نام وی، نقطه می آید و بعد پرانتز و داخل پرانتز تاریخ انتشار مقاله می آید.
Inter group attributions and o Islam, M. R (1993b & .) of preonality and affectivde consequences in majority groups. Journal .Social Psychology, 65, 936-50
o مهربانی زاده هنرمند، مهناز و طالب زاده، علیرضا (۱۳۸۰). بررسی رابطه و ابهام و تعارض نقش با خشنودی و دلبستگی شغلی. مجله روانشناسی ۱۷، صص ۴۵-۵۵.

نحوه نگارش منبع کتب

نام خانوادگی، نام و یا حرف ابتدای نام نویسنده و یا نویسندگان. (سال انتشار کتاب). عنوان کتاب. نام شهر محل انتشار : نام موسسه انتشار دهنده.
o Sherif, M. (۱۹۹۶). Group co-operation: their social psychology. London: Routledge & Paul Kegan.
o خدایناهی، محمدکریم. (۱۳۸۰). روانشناسی، انتشارات سمت، تهران.
نحوه نگارش منبع مقالات ارائه شده در کنفرانسها یا کنگره ها
نام خانوادگی، نام و یا حرف اول نام. (سال برگزاری کنفرانس یا کنگره). موضوع مقاله یا پوستر ارائه شده در اولین یا چندمین کنفرانس یا کنگره....، شهر و کشور محل برگزاری کنفرانس یا کنگره. در صورتی که تعداد نویسندگان مقاله یا پوستر بیش از یک نفر باشد، بعد از نام یا حرف اول نام نویسنده اول، نام خانوادگی و نام یا حرف اول نویسنده دوم به همان شکل نام خانوادگی و نام نویسنده اول آورده می شود. قبل از نام خانوادگی نویسنده آخر « و » یا در منابع انگلیسی « & » می آید.
o Solomon, J. & George, C. (1994). Role reversal and disorganized caregiving system. Paper presented at the International Conference on Infant Studies, Paris, France.

نحوه نگارش منبع برگرفته از شبکه اینترنت

نام خانوادگی نویسنده، نام یا حرف اول نویسنده، موضوع مقاله، در تاریخ..... از شبکه اینترنت گرفته شده: آدرس سایت اینترنت که مقاله از آن برگرفته شده است.
o Journal of Behavioral Medicine, Vol. 16, 2; 115-137. Retrieved from the world wide web.
o Workhealth.org.
o Siegman, A. W., Feldstein, A. W., Ringel, N., Thommasso, C., & Lating, S. (1987). Expressive vocal behavior and the severity of coronary artery disease, psychosomatic Medicine, 49, 545-561. Retrieved for world wide web. http://www.workhealth.org

در تدوین بخش فهرست منابع با چهار سؤال روبه رو است که باید به آن ها پاسخ داده شود:
۱- آیا تمام مقالات و کتب مورد استفاده در مقاله در بخش منابع آمده است؟

- ۲- آیا فهرست منابع از نظر املائی و نگارشی به طور صحیح تدوین شده است؟
 ۳- آیا ترتیب منابع بر اساس حروف الفبا و یا شماره های مشخص شده در متن رعایت شده است؟
 ۴- آیا نام مقاله ای به طور اشتباه در فهرست آمده که در مقاله از آن استفاده نشده باشد؟

لازم به توضیح است که اگر مقاله، کتاب، فصلی از یک کتاب و یا مقاله ارائه شده در کنفرانس یا کنگره علمی از شبکه اینترنت گرفته شود، بایستی مرجع اصلی آن یعنی مقاله، کتاب و... ذکر شود. در این صورت ذکر منبع به عنوان منبع برگرفته از شبکه اینترنت لازم است.

الگوهای دستوری زبان در نگارش مقالات

- ساده نویسی یکی از مواردی است که معمولا در مقالات علمی ترجیح داده می شود.
- استفاده از اصطلاحات علمی شناخته شده در متون علمی برای ایجاد هماهنگی بین مؤلف و خوانندگان مقاله بسیار لازم و ضروری است.
- در گزارش ها و متون علمی معمولا از به کار بردن ضمائر اول و دوم شخص (من و ما) خودداری می شود و متن بیشتر به صورت متعدی یا مجهول نوشته می شود، به عنوان مثال: « هدف این پژوهش این است که ...»، « آزمون... روی شرکت کنندگان در تحقیق اجرا شد»، « نتایج مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت»، « به نظر می رسد که ...»، « می توان چنین نتیجه گرفت...»
- در خصوص به کارگیری زمانها در متون علمی نیز بایستی با دقت عمل کرد و از پیچیدگی و تعدد غیر ضروری پرهیز گردد. معمولا برای توضیح علمی که در گذشته مشخص صورت گرفته است (مثلا یک آزمایش خاص در جریان یک تحقیق) از زمان گذشته ساده استفاده می شود. برای توضیح برداشت ها و نظریه های علمی و سایر موارد، عمدتا از زمان حال استمراری یا حال ساده استفاده می شود.
- تعمیم بی محابا و غیر مشروط نتایج یک تحقیق، نتیجه گیری های قاطع، برداشت های قطعی و استفاده از احکام و تاکیده های صریح مانند « باید »، « اثبات شد » و... مخالف روح تجربه و روش علمی بوده و احساس خوشایندی را در داوران مقالات ایجاد نمی کند.
- بایستی بلافاصله این نکته نیز مورد تاکید قرار گیرد که سعی در نشان دادن نکات برجسته تحقیق و اهمیت آن و با حرارت آن و با حرارت بحث کردن از نتایج بدست آمده و ارزش آن ها، به شرط آنکه به اغراق کشیده نشود، به معنای خودستای نیست و در واقع برای تحت تاثیر قرار دادن خواننده و داوران مقالات نیز موثر و ضروری است.
- پرهیز از تکرار و تطویل بی دلیل کلام و متن، یا ارائه توضیحات اضافی و حواشی غیر ضروری، به خصوص در مقالات علمی پذیرفتنی نیست.
- معمولا به منظور اجتناب از تکرار و طولانی کردن بحث در مقالات علمی از حروف اختصاری استفاده می شود (مثلا PTSD, ADHD ...). اگر در متن مقاله از حروف اختصاری استفاده می شود، بایستی در نخستین کاربرد خود به وضوح مشخص شود که به نمایندگی از چه کلمات یا اصطلاحاتی به کار رفته است.
- از دیگر نکات مهم در دستور زبان تهیه مقالات علمی توجه و دقت در استفاده درست و به کار بردن نکات دستوری می باشد. علامت گذاری متون معمولا با هدف روشن و واضح تر کردن متن انجام می شود. استفاده صحیح و بجا از علامت گذاری در متون علمی بسیار مورد تاکید می باشد.
- در ارتباط با جدول های مقالات از آنجا که برخی از جدول ها از متون خارجی ترجمه می شود.

متأسفانه توسط مترجم نحوه تدوین هم به روال اصل مقاله صورت می گیرد یعنی از چپ به راست در صورتی که بر اساس نگارش فارسی، بایستی کلیه جدول ها از راست به چپ تنظیم شوند.

۱. اصول نوشتن مطالب تحقیق از لحاظ نگارش:

اصول مربوط به نوشتن مطالب در تحقیق مشتمل بر دو موضوع می باشد که به توضیح هر کدام می پردازیم:

الف) واژه بندی: هر نوشته باید اولاً دقیق باشد و اندیشه ها و پیام های نویسنده را بخوبی برساند و ثانیاً برای خواننده روشن و رسا باشد تا بتواند باسانی آن را درک کند. بنابراین نویسنده باید ویژگی های زبان خود را به خوبی بداند و بتواند واژه های آن ها را درست به کار ببندد. **ب) نشانه گذاری:** نشانه گذاری در نویسندگی حائز اهمیت بسیار است. نشانه هایی وجود دارد که برای تفکیک مطالب یا کمک به خواننده در درک و فهم بهتر جمله ها استفاده میشوند.

چند نمونه علائم نگارشی: در این جا به صورت اختصار به چند نمونه از علائم نشانه گذاری اشاره می شود.

نقطه (.): نشانه ی توقف کامل است.

ویرگول (،): نشانه ی توقف کوتاه است.

نقطه ویرگول (؛): نشانه ی توقفی بیشتر از ویرگول و کمتر از نقطه است.

دونقطه (:): نشانه توضیح است.

نشانه عاطفی یا علامت تعجب (!): برای نشان دادن حالت های شدید عاطفی و احساسی به کار می رود.

نشانه پرسشی یا علامت سؤال (?): بعد از به کار بردن جمله ی پرسشی گذاشته می شود.

پرانتز یا دو هلال (()): برای جدا کردن توضیح های اضافی به کار میرود.

خط فاصله (-): نشانه ی جداسازی است و بیشتر در دو طرف جمله یا عبارت معترضه می آید تا آن را از متن اصلی جمله جدا کند و خواننده - در صورت تمایل - می تواند آن را نخواند.

گیومه («»): در بیشتر موارد برای نشان دادن آغاز و پایان سخن کسی غیر از نویسنده به کار می‌رود.

کروشه یا قلاب ([]): نشانه‌ی اضافه کردن مطلبی یا توضیحی در متن نوشته یا سخن شخص دیگری است.

نشانه حذف (...): نشانه‌ی حذف یا سه نقطه به جای یک یا چند کلمه‌ی محذوف می‌آید.

ممیز (/): در بین کلمات یا تاریخ‌ها به معنی «یا» است.

۲. فهرست مطالب:

فهرست مطالب، پس از اتمام اثر (تصحیح چاپخانه‌ای و صفحه‌آرایی کامل) نوشته شده و تنظیم می‌شود تا چیزی از قلم نیفتد و هماهنگی کامل بین متن و فهرست مطالب وجود داشته باشد. بهترین روش فهرست نویسی، روش پله‌ای است یعنی هر عنوان فرعی، نسبت به عنوان اصلی خود، کمی داخل‌تر شروع می‌شود.

۳. فهرست منابع:

در آخر هر نوشته پژوهشی باید کلیه منابعی که در این پژوهش استفاده کرده ایم در آخر به ترتیب حروف الفبا از روی نام خانوادگی نویسندگان تنظیم کرده و ذکر کنیم.

شکل فهرست منابع:

- کلیه منابع را به ترتیب حروف الفبا مرتب می‌کنیم.
- هر منبع را از سرسطر شروع کرده و سطرهای بعدی مربوط به همان منبع را با فاصله‌ای کمتر از سطر قبلی می‌نویسیم. منبع بعدی را با فاصله بیشتری از سرسطر شروع می‌کنیم.

اطلاعاتی که باید در قسمت منابع یا کتابنامه ذکر گردد در یکی از لینک های وب سایت نویسنده وجود دارد که می توانید به آن مراجعه کنید.